

Saksframlegg

Saksnr.: 2020/114049

Behandlet av	Møtedato	Utvalgssaksnr.
Fylkesrådet	11.06.2020	

Vedlegg:

- 1 Mandat for utredning av ny felles pris- og betalingsmodell

Ny felles pris- betalingsmodell for kollektiv- og mobilitetstilbudet i Oslo og Viken - mandat for utredning

Fylkesrådets forslag til vedtak/innstilling

Fylkesrådet godkjenner mandat for utredning av ny felles pris- og betalingsmodell for kollektiv- og mobilitetstilbudet i Viken og Oslo, og oversender bestillingen til Ruter, Brakar og ØKT som skal utføre utredningen.

21.05.2020

Kristoffer Robin Haug

fylkesråd for kollektivtrafikk

Bakgrunn for saken

Denne saken følger opp to vedtak, fattet av fylkestinget 12.12.2019 og av fellesnemnda 5.11.2018.

Verbalvedtak 35 fattet av fylkestinget i Viken 12.12.2019 (PS 16/2019)

- 35. Fylkesrådet vil ta initiativ til å utvikle et felles billettsystem for hele Oslo og Viken. I den forbindelse utredes muligheten for redusert pris på periodebillett for ungdom og studenter.*

Vedtak fra fellesnemnda for Viken fylkeskommune om harmonisering av priser for kollektivtrafikken i Viken 05.11.2018 (sak 126/18). Relevante vedtakspunkt fra dette vedtaket er:

5. Fellesnemnda ber fylkeskommunene starte et forprosjekt for et felles pris- og

billettsystem i Viken. Dette arbeidet må sees i sammenheng med et definert målbilde for kollektivtrafikken i Viken, og utredningen må skje i samarbeid med Oslo kommune.

7. *Da toget står for en vesentlig del av de fylkeskryssende reisene, skal det arbeides for at også jernbanen inkluderes i en harmonisert prisstruktur og i et fremtidig pris- og Billettsystem.*
8. *Antall soner og billettpriser bør reduseres for å gjøre kollektivtrafikken mer attraktiv.*

Oslo kommune har også fattet vedtak om å gjøre en gjennomgang av pris- og sonesystemet for kollektivtransporten, sett i lys av opprettelsen av Viken fylkeskommune. Bystyret i Oslo kommune fattet 12.12.2018 i sak (S58/2019).

Bystyret ber byrådet gjøre en gjennomgang av pris- og sonesystemet for kollektivtransporten, sett i lys av opprettelsen av Viken fylkeskommune, og komme tilbake til bystyret med forslag til endringer som styrker kollektivtransportens attraktivitet over privatbilen.

Oppdraget skal utføres av kollektivselskapene i Viken og Oslo, og er varslet i leveranseavtalene med Ruter og Brakar vedtatt av fylkesrådet 5.3.2020 (sak 25/20). Bestillingen i leveranseavtalen med Ruter er en fellesbestilling fra Oslo kommune og Viken fylkeskommune.

Forslag til mandat

Oslo kommune og Viken fylkeskommune har administrativt kommet frem til et omforent forslag til bestilling (vedlegg 1). Oslo kommune har også behandlet og godkjent mandatet. Hovedinnholdet i forslag til mandat for utredningsarbeidet gjengis i denne saken.

Formålet med en ny pris- og betalingsmodell skal være å støtte opp om Viken fylkeskommunes og Oslo kommunes mål om å øke kollektivtrafikkens konkurransekraft overfor privatbil, styrke attraktiviteten til grønn mobilitet og bidra til økt bevegelsesfrihet for alle i hele regionen. Ny pris- og betalingsmodell bygger på prinsippene enkelthet, tilgjengelighet og rettferdighet.

En ny felles pris- og betalingsmodell skal

- sikre inntekter, være rettferdig og motivere til at reiseatferden utvikles i en mer bærekraftig retning
- gjøre mobiliteten mer klima- og miljøvennlig, blant annet ved å øke markedsandelen til gange, sykkel og kollektiv på bekostning av motorisert transport med privatbil
- gjøre det enkelt og forutsigbart for alle å reise kollektivt på tvers av ulike kollektivselskaper og administrative grenser, og bidra til bedre samspill mellom bærekraftige transportformer
- ivareta mobilitet i hele området, fra byer til spredtbygde områder
- være fleksibelt for ulik politisk styring, nivå på offentlig kjøp og særskilte tiltak for ulike trafikantgrupper
- bidra til effektiv utnyttelse av eksisterende infrastruktur og materiell

Utredningen skal legge til grunn en bred kunnskapsbasert tilnærming, der også erfaringer fra andre byer og områder, relevant forskning, teknologiske muligheter og begrensninger blir belyst. I anbefalingen skal det vurderes flere alternative pris- og betalingsmodeller, der videreføring av sonebasert modell («nullalternativet») og en distansebasert modell skal inngå i de alternativene som utredes.

Det skal synliggjøres hvordan den anbefalte prismodellen vil slå ut kostnadmessig for ulike passasjergrupper, som ulike aldersgrupper, ulike geografiske områder, de som reiser mye/ofte og de som reiser lite/sjelden, etc. Det skal også synliggjøres hvordan den anbefalte modellen vil påvirke sosial utjevning, og muligheten for de med ulik funksjonsgrad å benytte kollektiv transport.

I arbeidet skal det legges til grunn at ny pris- og betalingsmodell ikke vil endre den gjeldende inntektsfordelingen mellom Oslo kommune og Viken.

Det legges vekt på at modellen må være fleksibel, slik at endringer kan innføres trinnvis, og at nye mobilitetsløsninger på sikt kan innlemmes. Det skal være mulighet for å tilpasse hvilke funksjoner som skal tas i bruk/aktiviseres basert på hvilke mobilitetstjenester det er ønskelig at kollektivselskapene skal tilby og lokale tilpasninger.

Togreiser utgjør en stor andel av kollektivreisene i Viken, og inn til Oslo. I utredning av ny pris- og betalingsmodell legges det til grunn at togreiser skal inkluderes i valgt modell. Ruter, Brakar og ØKT har fått mandat og er i gang med arbeidet med å fremforhandle en avtale om takstsamarbeid med Jernbanedirektoratet som skal sikre sømløse kollektivreiser i og mellom Oslo og Viken.

Utredningen skal anbefale hvordan ny modell kan innføres, kostnader knyttet til dette og vurderinger knyttet til eierskap og drift av løsningen, inkludert datainformasjon. Det skal vurderes hvordan personvern og ansvarlig bruk og forvaltning av data kan sikres i ny pris- og betalingsmodell.

Utredningen skal være ferdig i løpet av 2021.

Politisk handlingsrom og pristiltak

Utforming av takstsystem og fastsettelse av prisenivå er et viktig politisk virkemiddel. For Ruter som et felleseid kollektivselskap mellom Oslo kommune og Viken fylkeskommune krever det enighet mellom partene for å endre takstsystemet og prisenivået. Dette har bidratt til å redusere muligheten for politisk styring. I utredningsarbeidet foreslås det at det redegjøres for hvordan ny pris- og betalingsmodell kan sikre politisk handlingsfrihet for Oslo kommune og Viken fylkeskommune.

Viken fylkeskommune og Oslo kommune har flere egne vedtak om pristiltak.

Viken fylkeskommune har følgende vedtak om pris:

Verbalvedtak 35 fattet av fylkestinget i Viken 12.12.2019 (PS 16/2019):

35. Fylkesrådet vil ta initiativ til å utvikle et felles billettsystem for hele Oslo og Viken. I den forbindelse utredes muligheten for redusert pris på periodebillett for ungdom og studenter.

56. Fylkestinget ber fylkesrådet legge frem en sak om hvordan fylkeskommunen kan bruke prisstruktur og rabattordninger for å øke bruken av kollektivtransporten i Viken.

Vedtaks punkt 5 i fellesnemndas sak om harmonisering av priser for kollektivtrafikken i Viken (126/18) står det:

5. Fellesnemnda ber om at lave priser for ungdom sett i sammenheng med ordning for skoleskyss vurderes i forbindelse med utarbeidelse av felles pris- og billettsystem for Viken. Ulike alternativer bør skisseres. Det utredes gratis reisekort for alle elever i vgs og/eller en betaling på 250 per måned (hvilket betyr 24/7). Det betyr at man oppnår en besparelse i forhold til subsidieringen av dagens Akershus ungdomskort for denne gruppen.

Det foreslås derfor at det i utredningsarbeidet må vurderes hvordan vedtatte og eventuelle fremtidige politiske vedtak fra Oslo kommune og Viken fylkeskommune om pristiltak kan implementeres i ny pris- og betalingsmodell.

Vurdering

Dagens pris- og betalingsmodell med inndeling i soner og valget mellom å betale for den enkelte reise eller for en periode i forkant har ligget til grunn i lengre tid. Harmonisering av dagens pris- og betalingsmodeller vil være en forutsetning for et sømløst kollektivnettverk. Først når det er få eller ingen hindringer i planlegging og gjennomføring av en reise som går på tvers av ulike prissystemer og transportmidler, kan vi si at reisen er sømløs.

Vikens målbilde for mobilitet ble vedtatt av fellesnemnda 7.2.2019 (sak 2018/171). Målbildet vektlegger fortsatt satsing på kollektivtrafikk, muligheter i teknologi og digitale brukergrensesnitt, sikre effektiv bruk av areal og infrastruktur, øke samkjøringsgraden, tilrettelegging for innovasjon og nyskaping i det offentlige, og samarbeid med kommersielle aktører.

Fylkesrådet mener forslag til mandat for utredning er i tråd med prinsippene i Vikens målbilde for mobilitet, og de øvrige målsetningene og føringene gitt i arbeidet med harmonisering av priser i kollektivtilbudet i Viken fylke. Fylkesrådet anbefaler at mandat for utredning godkjennes, og oversendes til Ruter, Brakar og ØKT som skal utføre utredningen.